

Aihe ELINTARVIKELAIN VALVONTA

**Arviointi- ja ohjauskäyntien
kohde** Raision valvontayksikkö

Osoite Raision kaupunki Nallinkatu 2
21200 RAISIO

**Arviointi- ja ohjauskäynnin
päivämäärä** 25.4.2023

**Läsnä olleet arviointi- ja
ohjauskäynnin kohteen
edustajat** Anu Murro, kaupungineläinlääkäri
Johanna Hämölä, terveystarkastaja
Kirsi Anttila, ympäristöpäällikkö
Kirsi Puola, terveystarkastaja
Rae Merivirta, terveystarkastaja

Arvioinnin suorittaja Lounais-Suomen aluehallintovirasto
Susanna Pesonen, läänineläinlääkäri

**Arviointi- ja ohjauskäynnin
sisältö**

Arviointi- ja ohjauskäynnin sisältö

Elintarvikevalvonnan arviointi- ja ohjauskäynti suoritettiin 25.4.2023 ja oli osa Ympäristöterveydenhuollon yhteistä arviokäyntiä. Arviointi- ja ohjauskäynnillä käsiteltiin valvonnan riskiperusteisuutta, valvonnan yhtenäisyyttä ja tarkastustoiminnan tukea. Lisäksi arviointi- ja ohjauskäynnillä on käsitelty valvonnan yleistä toteutumaa ja elintarvikeketjun monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman painopisteiden toteutumista vuosina 2021 ja 2022.

Ennakkovalmistautuminen

Mitä valvontatietoja AVI on tarkastellut ennakkoon?

Seuraavat raportit: VAT_QV 002, VAT_QV003, VAT_QV010, VAT_QV011, VAT_QV020, VYH_QV007

-Vyha: Resurssit; Vyha, Valvonnan toteutumisen arviointi v. 2022

-Valvontayksikön valvontasuunnitelma vuodelle 2022

-Valvontayksikön valvontasuunnitelma vuodelle 2023

Mistä lähteistä AVI on tarkastellut valvontatietoja ennakkoon?

-Vati-kuntatietojärjestelmä raportit

-Vyha-järjestelmä, valvontayksikön tiedot

-yksikön valvontasuunnitelmat

**Arvioinnin perusteet ja
dokumentit**

Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2021-2024

Valvonta-asetus (EU) 625/2017

Elintarvikelaki 23/2006

Elintarvikelaki 297/2021

Yleisiä elintarvikevalvonnan tietoja (alla olevien otsikoiden mukaan)

Valvontayksikön kanssa käytyjen keskustelujen yhteydessä tehdyt havainnot

Raision valvontayksikössä on elintarvikevalvonnan kohteita 663 kpl, joista hyväksytyjä elintarvikehuoneistoja on 6 kappaletta. (12.7.20223, VAT_QV002). Vatiin on merkitty alkutuotannonkohteita alueella 63 kpl.

Valvontasuunnitelman mukaisia tarkastuskäyntejä tehtiin vuonna 2022 199 kpl 172 eri kohteeseen, joista hyväksytyihin elintarvikehuoneistoihin 12 kpl 5 eri kohteeseen. Alkutuotannonkohteisiin ei tehty tarkastuksia vuonna 2022. (Kooste toimipaikoista ja tapahtumista vuosittain VAT_QV001)

Valvontayksikössä on yksikön yhdessä sovittuna tavoitteena, että 80% suunnitelmallisesta valvonnasta toteutuu. Viime vuonna elintarvikevalvontasuunnitelman toteutumisaste on ollut 88% Vyhasta otetun tiedon mukaan. Toimipaikkojen tarkastusten kattavuus eli toimipaikat, joissa on käyty vähintään kerran vuoden aikana oli vuonna 2022 42,63% (Lounais-Suomen alueen keskiarvo on 20,57%). Ruokaviraston antama tarkastaja kohtainen tehokkuustavoite on 110 tarkastusta/htv. Raisiossa toteuma on 104,29 tarkastusta/htv, mikä on Lounais-Suomen alueella kolmen parhaan joukossa.

Elintarvikevalvonnassa sekä Ruokaviraston painopisteet että omat painopisteet huomioidaan. Alueella on kaksi isoa mausteita valmistavaa elintarvikehuoneistoa, joissa on omina yksikön painopisteinä ollut muun muassa aromeihin liittyvä valvonta. Elintarvikevalvonnan suunnittelussa pyritään jakamaan työt ja tavoitteet ovat realistisia ja toteutettavissa. Hyväksytyjen huoneistojen osalta ei ole sijaisjärjestelyä.

Raision valvontayksikössä elintarvikevalvonnan osa-alueelle kohdennettu voimavaroja kaikkiaan 2,3 htv:ttä. Kolme viranhaltijaa työskentelee elintarvikevalvonnan osa-alueella. Terveysvalvonnan vastuhenkilö toimii terveystarkastajaoston esittelijänä ja sihteerinä. Kaupungineläinlääkärin vastuulla elintarvikevalvonnasta ovat hyväksytyt elintarvikehuoneistot ja maidontuotantotilojen valvonta sekä epidemiaselvitysryhmän puheenjohtajan rooli. Kaupungineläinlääkärin kohteille ei ole varsinaista sijaista. Kaksi terveystarkastajaa vastaa rekisteröidyistä elintarvikehuoneistoista. Elintarvikevalvonnan osalta pienessä yksikössä terveystarkastajilla on laaja-alainen osaaminen ja pitkä työkokemus on tuonut valvontaan syvyyttä, asioita ei tarkasteta pintapuolisesti. Työnjakoa on tehty terveystarkastajien välillä muun muassa kontaktimateriaalien, leipomoiden, kuljetusajoneuvojen, liikkuvien elintarvikehuoneistojen, ulkomyyntitapahtumien, teollisen valmistamisen, terveys- ja ravitsemusväitteiden ja elintarvikeparanteiden valvontakohteiden ja valvonnan osalta.

Kehityskohteita

Valvontasuunnitelman toteuman tavoite 80%. Elintarvikevalvontasuunnitelmassa olisi hyvä tavoitella 100% kaikkien valvontakohteiden osalta.

Valvontasuunnitelman toteuma 88% edustaa alueellisesti tarkasteltuna kuitenkin erinomaista suoriutumista.

Raportoinnissa on kerrottu, että tarkastuksilla on keskitytty valtakunnallisiin painopisteisiin, kuten lämpötilojen hallintaan, jäljitettävyyteen ja takaisinveitöihin, mutta myös tilojen soveltuvuuteen ja siisteyteen, henkilökunnan toimintaan ja elintarvikkeista annettaviin tietoihin. Ruokaviraston painopisteenä oli myös rikosten torjunta, josta saatiin paljon koulutusta. Raportoinnissa olisi mahdollista kiinnittää huomiota myös painopisterivin toteumaan monessako prosentissa tarkastetuista kohteista toteutui.

Alkutuotannon kohteiden riskiperusteisen suunnitelman toteuma sekä hyväksytyjen huoneistojen toteumaan olisi myös hyvä kiinnittää huomiota.

Valvonnan riskiperusteisuus sisältäen kohde- ja vaatimuskattavuuden

Raision elintarvikevalvonnan suunnitelmallisten tarkastusten määrät ovat nousseet vuosien 2020-2023 aikana (2020 119

suunnitelmallisesta tarkastuksesta vuoden 2021 171 suunnitelmalliseen tarkastukseen). Vuonna 2022 199 kpl ja vuonna 2023 112 13.7.2023 mennessä on kirjattu Vatiin (VATI:n QV 001 raportti).

Ruokavirasto oli tehnyt elintarvikehygienijaoston ja elintarvikemikrobiologiajaoston kala alan ohjaavan tarkastuskäynnin 29.3.2023 Raision ympäristöterveyteen. Ruokavirasto tekemiensä havaintojen pohjalta antoi suosituksia ohjaavan tarkastuskäynnin perusteella:

1. Yksikön tulee kartoittaa alueen kalastustuotteiden alkutuottajat ja lisätä ne Vatiin vuoden 2023 loppuun mennessä.
2. Vatiin kirjatut toiminnot ja riskiluokituksen perusteena olevat tuotantomäärät tiedot tulisi pitää ajan tasalla.
3. Uusintatarkastus ei korvaa valvontasuunnitelman mukaista tarkastusta.
4. Valvontatiheys tulee olla Ruokaviraston riskiluokitusohjeen mukainen ja valvontatiheys tulee olla Vatiin merkitty.

Yksikössä on ollut jatkuvana painopisteenä valvontatietojen ajantasaisuus. Valvontakohteissa, joissa ei edellytetä kirjallista omavalvontasuunnitelmaa, on vaikeampi havainnoida mitä yrityksessä tehdään ja olla ajan tasalla toiminnasta. Tarkastusten yhteydessä päivitetään rekisteröityjen huoneistojen valvontakohteiden tiedot.

Riskiperusteista tarkastustiheyttä on voitu laskea muun muassa kausiluontoisissa valvontakohteissa. Oivallisten tulosten perusteella tarkastustiheyksien vähentäminen on rekisteröidyissä huoneistoissa. Tällöin pitäisi olla tehty tarkastus vähintään 2 kertaa vuodessa valvontakohteeseen. Yksikön näkemyksen mukaan A ja B olisi hyvä yhdistää, jolloin yrityksillä olisi mahdollisuus saavuttaa kohtuullisemmin tavoite, jolloin valvontakäyntejä voidaan vähentää. Tarkastusaikojen riskiperusteisuutta ei olla huomioitu vaan tarkastuksilla on käytetty se aika mitä tarkastus on vaatinut. Laskuihin on laitettu ohjeellisen tarkastusajan mukaan hinta. Poikkeuksellisen nopeissa töissä esimerkiksi nopeat uusintatarkastukset on laskussa huomioitu käytetty aika ja työmäärä. Paljon ylimääräistä aikaa vievien tarkastusten osalta on yksikkö laskuttanut 50 % enemmän kuin ohjeellisen tarkastusajan mukaan olisi laskutettu. Ennen tarkastusta voi toimistolla mennä valmistautumiseen runsaasti aikaa. Hyväksytyissä huoneistoissa voidaan tarkastuksella päättää siirtää tarkastettavia asioita seuraavaan kertaan, mikäli aikaa menee arvioitua enemmän tarkastuksella. Tarkastuksiin on keskimäärin käytetty vuonna 2022 2,6h kun Lounais-Suomen alueella on käytetty 2,9h.

Toiset tarkastuskohteet ovat toimineet pitkään ja sama vastuuhenkilö. Etnisissä kohteissa on erityisesti ollut toimijoiden vaihtuvuutta. Osa kohteista vaatii erityisosaamista, eikä uusi tarkastaja pääse niin syvälle kuin pidempään kohdetta ja ammattitaitoa erikoisalasta kartuttanut valvoja. Samassa kohteessa on voitu jakaa tarkastajien kesken tarkastettavia asioita. Jokaisella tarkastajalla on omat erityisvahvuudet ja osaamisalueet.

Tarkastuksista on kohteisiin ennalta ilmoitettu hyväksytyihin huoneistoihin 2 päivää aiemmin. Henkilöstöruokaloihin tehdasalueelle on tarpeen ilmoittaa, maustevalmistajalle ja yleensä kohteisiin, joihin mennään ensimmäistä kertaa.

Joustavuutta on käytetty hyväksytyissä huoneistoissa, mutta ei aivan ohjeistuksen mukaan. Ruokaviraston ohjaavalla käynnillä saatiin kriteereihin tarkennusta, milloin joustavuutta on tarkoituksenmukaista käyttää. Hyväksytyjen huoneistojen valvonnan toteuttamisen suunnittelussa käytetään excel taulukkoa, johon viikko tavoitteet on merkitty.

Hyviä käytäntöjä

(Hyvä käytäntö)

Yksiköllä on käytössä omia painopisterivejä. Tarkastajilla on hyvä ammattitaito ja ovat syventäneet omaa osaamista.

Kehitettävää

(Kehitettävää)

Työaika menee tarkastustoimintaan. Oma työtä olisi halu ja motivaatio kehittää, mutta sille ei löydy aikaa.

Korjattavaa

(Korjattavaa)

Ei korjattavaa

Valvonnan yhtenäisyys

Tarkastajat keskustelevat Oiva-tulkinnoista ja yhtenäisestä arvioinnista yksikön palavereissa, joita järjestetään viikoittain. Lisäksi luetaan toisten raportteja ja keskustellaan työpaikalla tulkinnoista. Paritarkastuksia on tehty kohteisiin, joissa on tarvittu erityisosaamista ja myös kohteisiin, joissa on selkeästi ollut hyväksi kahdet silmäparit ja on saatu ammatillista ja henkistä tukea. Paritarkastuksia ei ole tehty muiden valvontayksiköiden kanssa.

Ruokaviraston intranetin Pikantin keskustelupalstoja seurataan aktiivisesti. Koulutuksiin on osallistuttu ja Envirovetin järjestämiin interkalibrointeihin ja näitä toivotaan lisää. Oiva ohjeet ovat hyvä pohja yhteisille tulkinnoille.

Keskustellaan arvosanoista, miksi joku on C eikä B. Mikäli on selkeä niin keskustelua ei synny, mutta rajatapauksissa keskustelu on vilkkaampaa.

Yhteisiä tulkintoja ei ole kirjattu ylös. On arviointeja, missä aluksi on annettu lievempi B ja nykyisin annetaan suoraan C, mikäli epäkohta havaitaan. Tämmöisiä on esimerkiksi virheelliset Feta juusto merkinnät. Alkuperävirheistä on annettu suoraan korjattavaa arvio.

Kolme peräkkäistä C arvosanaa samasta rivistä on enimmäismäärä, mikä jälkeen on viimeistään ryhdyttävä pakkotoimiin.

Varsinaista koulutussuunnitelmaa ei ole, mutta koulutuksiin on hyvin päässyt. Kaikki ovat saaneet osallistua esim. valtakunnallisiin koulutuspäiviin.

Hyviä käytäntöjä

(Hyvä käytäntö)

Tarkastajat keskustelevat Oiva-tulkinnoista ja yhtenäisestä arvioinnista yksikön palavereissa, joita järjestetään viikoittain. Lisäksi luetaan toisten raportteja ja keskustellaan työpaikalla tulkinnoista. Paritarkastuksia on tehty kohteisiin, joissa on tarvittu erityisosaamista ja myös kohteisiin, joissa on selkeästi ollut hyväksi kahdet silmäparit ja on saatu ammatillista ja henkistä tukea.

Valvonnan vaikuttavuus ja tehokkuus

Terveysvalvonnan vastuuhenkilönä toimii terveystarkastaja, joka toimii terveystarkastajaoston esittelijänä. Yksikkö on pieni ja 10htv:n raja ei täyty.

Maakunnallinen valmistelu tehtiin ja vietiin pitkälle. Tällä hetkellä epävarmuus tulevaisuudesta vaikuttaa jaksamiseen. Rehuvientitodistusten tarve lähes loppui, kun Ukrainan sodan seurauksena vienti Venäjälle pysähtyi.

Valvontayksikössä uusintatarkastukset laitetaan työjonoon ja merkitään kalenteriin, jotta tulee tehtyä määräajassa. Omaa ohjetta on noudatettu. Työyhteisössä on avoin kulttuuri ja on lupa kokeilla asioita ja erehtyä saa, jolloin toimintaa pitää korjata.

Yksikössä seurataan suunnitelman toteumaa. Vahvuus on hyvät keskusteluyhteydet, osaamisen taso ja pieni maantieteellinen alue ja työskentely samassa toimipisteessä.

Toimipaikkoja on ollut vuonna 2021 486 kpl ja vuonna 2022 448. Vähennystä on ollut 7,8%. Toimipaikkojen tarkastusten kattavuus vuonna 2022 oli 42,63% ja alueen keskiarvo oli 20,57%. Oivallisen arvosanan sai vuonna 2022 44%, hyvän 41%, C:n 15% ja D:n 0%:ia elintarvikevalvonnan kohteista. AB kokonaisarvosanoja saaneiden osuus oli alueella 87,72 ja Raisiossa 85,15 %. Valvonnasta kerätyt maksut olivat yhteensä 43 005 euroa vuonna 2022, jotka kohdennettiin valvontayksikölle.

Kehitettävää

(Kehitettävää)

Todentamismenettelyistä tulisi olla kuvaus suunnitelmassa ja niiden toteumasta raportissa.

Virallista valvontaa koskevan asetuksen (EU) 2017/625 12 artiklan mukaan toimivaltaisella viranomaisella tulee olla käytössään valvonnan todentamismenettelyt, joilla se voi varmistaa oman toimintansa olevan vaikuttavaa ja johdonmukaista.

Valvonnan tiedolla johtaminen

Valvonnan seurannassa on käytössä tarkastusmäärien mittaaminen, muita omia mittareita ei ole.

Elintarvikeketjun Kansallisen monivuotisen suunnitelman VASU-mittareita ole huomioitu yksikön työnseurannassa.

Ruokaviraston ohjeellista tarkastusten tehokkuuslukua 110 tarkastusta / htv on melkein saavutettu 104,29 tarkastusta/htv ja edustaakin Lounais-Suomen alueen kärkeä.

Hyviä käytäntöjä

(Hyvä käytäntö)

Valvontasuunnitelman toteuma ja tarkastustehokkuus ovat alueellisessa vertailussa erinomaisella tasolla.

Kehitettävää

(Kehitettävää)

Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2021-2024 määrittelee yhteiseksi kehitysteemaksi tiedolla johtamisen ja tähän peilaten valvonnan tehokkuutta ja vaikuttavuutta esittävien mittareiden seurannan. Ration Elintarvikevalvonta voisi harkita valvonnan tehokkuuden ja vaikuttavuuden mittareiden käyttöönottoa esimerkkejä mittareista (Osa 1 Virallinen valvonta Suomessa ja sen strategiset tavoitteet - Ruokavirasto taulukko 4.3.1 elintarvikevalvonnan osalta) tai omien valvonnan tehokkuutta ja vaikuttavuutta osoittavien mittarien käyttöönottoa. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/625 virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista määrää, että elintarvikevalvonnan on oltava suunnitelmallista, sen toimeenpanon dokumentoitujen menettelyiden mukaista, valvonnan tulokset tulee arvioida säännöllisesti ja toimintaa on parannettava aikaisempien tulosten perusteella.